

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Aktualitātes 1
- No 1. jūnija algas nodokļa grāmatīņas būs elektroniskā formātā 3
- Atgādinājums par fizisko personu aizdevumu deklarēšanu . . 3
- Varēs kļūt par VID EDS lietotāju, neslēdzot līgumu 4
- Minerālvielu nozīme aitu ganāmpulkā . . . 5
- Tiek rīkoti demonstrējumi lopkopībā un fermu dienas 6
- Laukaugu ražas prognozēšana 7
- Zālāja mēslošana . . 8
- Kooperatīvu skaits palielinās 9
- Noteiks zemākas svina normas dārzenos 10
- Spriež par ilgtspējīgu zemes apsaimniekošanu 10
- Rīgas dienas Briselē 11
- ES tirgū ķiploku netrūks 11
- Diskutē par piena kvotas pēdējo gadu . 11
- Prasības sezonas augļu, dārzenu un ogu tirgotājiem 12
- Svarīgākie datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2014. gada jūlijā . . . 14
- Ja vēlies sākt uzņēmējdarbību 15
- Vajag tikai uzdrošināties 15

*Jānu nakti jālīgo,
Vai iet labi, vai iet slikti;
Tautiņās jādzīvo,
Vai ir labi, vai ir slikti.*

AKTUALITĀTES

LLKC IZVEIDOTA JAUNA – INŽENIERTEHNISKĀ NODAĻA

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā šopavasār izveidota jauna – Inženiertehniskā nodaļa. Tās pakalpojumu klāstā būs konsultācijas lauksaimniekiem tehnikas parka optimizēšanai, apmācību rīkošana augsnes apstrādes un smidzināšanas darbu veikšanā, piena pārraudzības inventāra testēšana un regulēšana, kā arī saimniecības augu barības vielu aprites aprēķini. Pakalpojumi pieejami, sazinoties ar LLKC centrālo biroju Ozolniekos.

Stāsta LLKC Inženiertehniskās nodaļas vadītājs Jānis Kažotnieks:

– Savā konsultantu darbā bieži saskaramies ar to, ka lauksaimnieks ir tehniku iegādājies, it kā prot ar to apieties, tomēr rodas problēmas. Mēs varētu pamācīt dažas lietas, kā šo tehniku labāk un pareizāk izmantot. Svarīgākais uzdevums jaunās nodaļas darbā ir izglītošana par tehnikas izmantošanu, jo tā pati par sevi neko daudz nedod, ja netiek pareizi izmantota un regulēta.

► 2. lpp.

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBĀ

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBĀI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

AKTUALITĀTES

Foto: Maija Sirvide

Jānis Kažotnieks demonstrē smidzinātāju regulēšanu

1. lpp.

Jārisina arī problēmas smidzinātāju jomā. Ministru kabineta noteikumi paredz, ka smidzinātāji līdz 2016. gada decembrim jāpārbauda un jāsertificē. Aptuveni aprēķinot pēc esošo augkopī-

bas saimniecību skaita, kuru rīcībā jābūt šādai tehnikai, Latvijā kopā varētu būt ap 10 tūkstošiem pārbaudāmu smidzinātāju. Diemžēl šobrīd trūkst cilvēku, kuri mācētu un būtu tiesīgi veikt šo pārbaudi, tāpēc sadarbībā ar Valsts

Augu aizsardzības dienestu veiksim šādu speciālistu apmācību, kā arī sniegsim konsultācijas saimniecībās.

Tāpat varam sniegt padomus augsnes apstrādē, organizēt aršanas apmācības. Aršana ir augsnes pamatapstrādes elements, un aršanā pieļautās kļūdas tālākajā apstrādē kvalitatīvi izlabot praktiski nav iespējams.

Tuvākajā nākotnē plānots vairāk pievērsties arī konservējošās augsnes apstrādes tehnoloģiju aprobācijai Latvijā, par pamatu ņemot Skandināvijas un ASV gūto pieredzi.

Ir iespējams saņemt konsultācijas likumdošanas aktu interpretācijā saistībā ar kūtsmēsļu krātuvēm. Nepieciešamības gadījumā noteikti atradīsim iespēju piesaistīt projektētāju tehniskā projekta izstrādei.

Centīsimies pakāpeniski izveidot arī centralizētu informatīvo bāzi par tehnikas piedāvājumu Latvijā, jo pagaidām tā ir sadrumstalota. Plānojam ciešāk sadarbīties ar tehnikas tirgotājiem. ■

Dace Millere, LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

ĒRTS RĪKS, KAS PALĪDZ ORIENTĒTIES ALTUM ATBALSTA PROGRAMMU KLĀSTĀ

Lai palīdzētu esošajiem un topošajiem uzņēmējiem orientēties valsts atbalsta programmu piedāvājumā un darīt to ērti, pat neizejot no mājām, „Latvijas Attīstības finanšu institūcijas Altum” (ALTUM) mājaslapā www.hipo.lv darbojas Attīstības programmu kalkulators.

Attīstības programmu kalkulators palīdz ātri un ērti noskaidrot, vai uzņēmējs ALTUM piedāvātajās programmās var saņemt savām aktuālajām vajadzībām atbilstošu aizdevumu, un

kuras programmas aizdevums uzņēmējumam būtu vispiemērotākais.

Kalkulatora izmantošana ir ērta – nepieciešams aizpildīt tikai astoņus atbilstošus laukus, un kalkulators pēc ievadītajiem parametriem aprēķinās un piedāvās vienu vai vairākas uzņēmuma vajadzībām atbilstošākās atbalsta programmas no ALTUM klāsta.

Turklāt, ja uzņēmējs vēlas, lai ar viņu sazinās ALTUM speciālists un sniedz plašāku informāciju par interesējošajām programmām, pēc aprēķina

iegūšanas kalkulatorā iespējams ievadīt un nosūtīt savu kontaktinformāciju.

ALTUM piedāvā sešas dažādas valsts atbalsta programmas uzņēmēju vajadzībām, tai skaitā aizdevumus apgrozāmajiem līdzekļiem un investīcijām lauksaimniecībā, kā arī pieņem aizdevuma pieteikumus lauksaimniecības zemes iegādei. Kopā 2014. gadā ALTUM īstenotajās programmās pieejami aptuveni 70 miljoni eiro. ■

Sandra Eglīte, ALTUM sabiedrisko attiecību speciāliste

BRUTO SEGUMA APRĒĶINS ZEMNIEKU SAIMNIECĪBAI

LKK ir sagatavojis bruto segumu aprēķinu 2013. gadam, kura mērķis ir palīdzēt lauksaimniekiem racionālāk organizēt ražošanu. Materiāls publicēts LLKC mājaslapā.

Izdevumā apkopoti augkopības un lopkopības nozares bruto segumu aprēķini lauksaimniecības uzņēmumos, kas atšķiras pēc ražošanas intensifikācijas pakāpes un ražošanas specifi-

kas. Katrā bruto seguma aprēķinā izmantota konkrēta optimāla ražošanas tehnoloģija. Lai bruto segumus varētu izmantot konkrētas saimniecības vajadzībām, jāņem vērā tajā lietotā ražošanas tehnoloģija un citi apstākļi. LLKC saviem klientiem piedāvā arī datorprogrammas augu mēslošanas un dzīvnieku ēdināšanas plānu izstrādei, par pamatu ņemot augsnes agroķīmisko analīžu kartes un saimniecībā pieeja-

mos dzīvnieku ēdināšanas līdzekļus.

Materiālu var izmantot konsultanti, zemnieki, Zemkopības ministrijas speciālisti, lauksaimniecības skolu ekonomikas pasniedzēji un audzēkņi, LLU ekonomikas pasniedzēji, studenti, kā arī citi interesenti. Atbildīgā par izdevumu ir LLKC Ekonomikas nodaļas vadītāja Santa Pāvila. Tehnikas un pakalpojumu cenu apkopojumu veikusi Ilze Uptīte. ■

LLKC Ekonomikas nodaļa

AKTUALITĀTES

PRECIZĒ VETERINĀRO ZĀĻU REKLAMĒŠANAS KĀRTĪBU

Zemkopības ministrija sagatavojusi grozījumus veterināro zāļu reklamēšanas kārtībā. Izmaiņas nosacījumos paredz, ka turpmāk veterināro zāļu reklamās būs jānorāda datums, kad reklāmas materiāls ir tapis. Izmaiņas sagatavotas, lai novērstu iespējamo sabiedrības maldināšanu.

Veterinārajām zālēm tiek veikti regulāri pētījumi un izraisīto blakusparādību uzraudzība, kā rezultātā var mainīties gan dzīvnieku sugas, kurām veterinārās zālēs ir paredzētas, gan lietošanas apjoms, stiprums, indikācija u. c. Šādos gadījumos tiek precizēta veterināro zāļu reģistrācijas dokumentācija, lietošanas instrukcija un zāļu apraksts, līdz ar to ir svarīgi zināt, cik sen reklāmas materiāls ir sagatavots, un tas jānorāda reklāmā, lai novērstu sabiedrības maldināšanu.

Tāpat izmaiņas veterināro zāļu reklamēšanas kārtībā paredz to, ka ne tikai Pārtikas un veterinārajam dienestam (PVD), bet arī Patērētāju tiesību aizsardzības centram (PTAC) būs pieeja informācijai par veterināro zāļu reklāmu un plānotajiem pasākumiem saistībā ar veterināro zāļu reklāmu. Saskaņā ar Reklāmas likumu PTAC veic sabiedrībai paredzēto, bet PVD speciālistiem paredzēto veterināro zāļu reklāmas uzraudzību un kontroli.

Izmaiņas kārtībā vēl tiks skatītas valdībā. Plašāka informācija par grozījumiem Ministru kabineta (MK) 2007. gada 6. marta noteikumos Nr. 169 „Veterināro zāļu reklamēšanas kārtība”, ko 22. maijā izsludināja Valsts sekretāru sanāksmē, pieejama MK mājaslapā. **■**

ZM informācija

**GRĀMATVEDĪBA
UN NODOKĻI**

NO 1. JŪNIJA ALĢAS NODOKĻA GRĀMATIŅAS BŪS ELEKTRONISKĀ FŪRMĀTĀ

Jau sen esam pieraduši, ka katram taustāmā veidā ir algas nodokļa grāmatiņa, kas jāiesniedz tajā darba vietā, kuru uzskatām par galveno un kurā vēlamies piemērot iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumus. No 2014. gada 1. jūnija grāmatiņas būs tikai elektroniskā formātā.

Normas, kas saistītas ar elektroniskajām algas nodokļa grāmatiņām, ir noteiktas MK 2013. gada 4. jūnija noteikumos Nr. 304 „Kārtība, kādā piešķirama algas nodokļa grāmatiņa”.

Personām, kurām līdz 2014. gada 1. jūnijam ir izsniegta grāmatiņas papīra formā, Valsts ieņēmumu dienests tās automātiski aizstās ar elektroniskajām grāmatiņām.

Elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa būtībā ir ieraksts Valsts ieņēmumu dienesta (VID) informācijas sistēmā, un šis ieraksts ir pieejams VID elektroniskās deklarēšanas sistēmā (EDS).

Turpmāk darbiniekam, izmantojot VID EDS, vai arī klātienē VID klientu apkalpošanas centrā būs jānorāda, kuram darba devējam viņš grāmatiņu iesniedz.

Darba devējam vai citai institūcijai elektroniski, izmantojot VID EDS NMDS, būs pieejama informācija (pārskats) par saviem darbiniekiem (tiem, kuri izvēlējušies nodokļa atvieglojumus piemērot pie konkrētā darba devēja) aktuāli piemērojamiem nodokļa atvieglojumiem.

Ieviešot elektronisko grāmatiņu, sākotnējā informācija par galveno

ienākuma gūšanas vietu 2014. gada 1. jūnijā VID informācijas sistēmā tiks atzīmēta automātiski, pamatojoties uz VID rīcībā esošo informāciju, t. i., paziņojumu par fiziskai personai izmaksātajām summām un aktuālajām ziņām par darba ņēmējiem uz 2014. gada 31. maiju. Ja fiziskai personai no 1.01.2014. līdz 31.05.2014. nav mainījies darba devējs, kuram iesniegta algas nodokļa grāmatiņa, un, ja fiziskai personai ir tikai viena ienākumu gūšanas vieta, tad tai nav jāatzīmē elektroniskās grāmatiņas iesniegšana darba devējam uz 1.06.2014., to elektroniski veiks VID.

Darba devējs vai cita institūcija, kurai ir bijusi iesniegta algas nodokļa grāmatiņa papīra formā, izsniedz to fiziskajai personai vai uzglabā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, tas ir, 75 gadus.

Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapā ir pieejams metodiskais materiāls <https://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=6867&hl=1> par to, kā VID EDS jārikojas gan gadījumos, kad elektronisko grāmatiņu nepieciešams saņemt, gan arī – kā būs veicama grāmatiņas iesniegšana darba devējam un kā veicami ieraksti grāmatiņā par dažādiem iedzīvotāju ienākuma nodokļa atvieglojumiem. **■**

Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

ATGĀDINĀJUMS PAR FIZISKO PERSONU AIZDEVUMU DEKLARĒŠANU

Nemot vērā to, ka gan pavasarī, gan vasaras sākums lauksaimniekiem ir karsts darba laiks, daži pārskatu termiņi – it sevišķi tie, kas nav regulāri un ierasti, – var aizmirsties. Tāpēc, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta sniegto informāciju, atgādinām par pienākumu deklarēt neatmaksāto aizņēmumu summas.

Fiziskajai personai IR JĀSNIEDZ: informācija līdz 2014. gada 30. jūnijam;

par aizdevumiem, kas saņemti līdz 2013. gada 31. decembrim no viena aizdevēja;

kuru neatmaksātā daļa pārsniedz 15 000 eiro.

► 4. lpp.

◀ 3. lpp.

Informācija NAV JĀSNIEDZ, ja aizdevējs ir:

- kredītiestāde (banka)*[*];
- krājaizdevumu sabiedrība*;
- licencēts patērētāju kredītiņš pakalpojumu sniedzējs (licencētu pakalpojumu sniedzēju saraksts pieejams www.ptac.gov.lv);
- persona, ar kuru to saista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei Civillikuma izpratnē (piemēram, bērni, vecāki, brāļi un māsas, vecvecāki un tml).

Informācija nav jāiesniedz par aizdevumiem, kas saņemti no dažādiem aizdevējiem, ja to kopsumma pārsniedz 15 000 eiro, bet no viena aizdevēja saņemtais aizdevums nepārsniedz 15 000 eiro.

Informācija par neatmaksāto aizņēmuma daļu virs 15 000 eiro ir jāsniedz, aizpildot veidlapu „Informācija par aizdevumu fiziskajai personai”, II sadaļa.

Informāciju VID var iesniegt vairākos veidos:

- personīgi jebkurā VID klientu apkalpošanas centrā;
- nosūtot VID pa pastu;
- elektroniski, VID Elektroniskā deklarēšanas sistēmā nestrukturēta dokumenta veidā;
- sūtot uz e-pasta adresi NP.lietvediba@vid.gov.lv ar drošu elektronisko parakstu.

Veidlapā jānorāda informācija par:

- aizdevēju (vārds, uzvārds vai nosaukums, personas kods vai reģistrācijas numurs);
- aizdevumaņēmēju (vārds, uzvārds, personas kods);
- aizdevuma izsniegšanas datumu;
- aizdevuma neatmaksāto daļu 2013. gada 31. decembrī (aizdevuma neatmaksātās daļas apmērs tiek norādīts eiro);
- līgumā paredzēto atmaksas termiņu.

Ja aizdevums ir izsniegts latos vai citā valūtā, kas nav eiro, nosakot tā neatmaksāto daļu eiro, tiek izmantots Latvijas Bankas noteiktais kurss 2013. gada 31. decembrī. Ja aizdevums nav izsniegts latos vai eiro, tad, nosakot aizdevuma neatmaksātā daļas apmēru eiro, sākotnēji tā pēc Latvijas Bankas noteiktā kursa 2013. gada 31. decembrī tiek pārreķināta latos, un pēc tam no latiem pēc Latvijas Bankas noteiktā kursa eiro.

Plašāka informācija pieejama arī Valsts ieņēmumu dienesta mājas lapā <https://www.vid.gov.lv/default.aspx?tabid=8&id=6764&hl=1>

VARĒS KLŪT PAR VID EDS LIETOTĀJU, NESLĒDZOT LĪGUMU

Valsts ieņēmumu dienests (VID) atgādina, ka no 2014. gada 1. jūnija, lai kļūtu par VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmas (EDS) lietotāju, vairs nebūs jāslēdz līgums „Par elektronisko dokumentu parakstīšanu ar elektronisko parakstu, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmas pakalpojumus”. Arī iesniedzamās nodokļu un informatīvās deklarācijas vairs nebūs elektroniski jāparaksta. Minētās izmaiņas neattiecas uz muitas un akcīzes informācijas sistēmām.

Tas nozīmē, ka no 2014. gada 1. jūnija, lai pieslēgtos EDS, vairs nebūs jāslēdz līgums ar VID, bet ikviens varēs kļūt par EDS lietotāju, izmantojot portāla www.latvija.lv piedāvātos autentifikācijas līdzekļus (vairāku Latvijas kredītiestāžu – „Swedbank”, SEB, „Citadele”, „Norvik banka”, „Nordea” un DNB – internetbanku lietotājvārdu un paroli), Pilsonības un migrācijas pārvaldes izsniegto eID viedkarti vai VAS „Latvijas Valsts radio un televīzijas centra” izsniegto elektronisko paraksta viedkarti (e-parakstu).

Tāpat no 2014. gada 1. jūnija EDS iesniedzamās nodokļu un informatīvās deklarācijas vairs nebūs elektroniski jāparaksta, proti, juridisks spēks tām būs arī tad, ja tās nebūs elektroniski parakstītas. Dokumentu „parakstīšana” notiks, nospiežot sistēmā pogu „Iesniegt”.

Personām, kuras jau ir EDS lietotājas un arī turpmāk vēlēšies pieslēgties EDS, izmantojot VID izsniegto identifikatoru un paroli, tāda iespēja būs arī pēc 2014. gada 1. jūnija. Arī tās personas, kuras vēl nav EDS lietotāji, bet vēlēšies par tādiem kļūt un izmantot tieši VID izsniegtu identifikatoru un paroli, varēs to saņemt, vērsoties ar iesniegumu VID elektroniskā vai papīra formā (iesnieguma veidlapa būs pieejama VID mājaslapā).

Minētās izmaiņas nosaka 2014. gada 27. februārī Saeimas pieņemtie grozījumi likumā „Par nodokļiem un nodevām”, kas stājas spēkā 2014. gada 1. jūnijā.

Pievēršam uzmanību tam, ka minētās izmaiņas neattiecas uz muitas

sistēmām. Lai varētu lietot Importa kontroles sistēmu, Eksporta kontroles sistēmu un Tranzīta kontroles sistēmu, arī pēc 2014. gada 1. jūnija tāpat kā līdz šim jaunajam lietotājam būs jānoslēdz līgums vai vienošanās ar VID.

VID iesaka tiem nodokļu maksātājiem, kuri plāno iesniegt gada ienākumu deklarāciju brīvprātīgi, lai saņemtu iedzīvotāju ienākuma nodokļa atmaksu par ārstniecības, izglītības un citiem attaisnotajiem izdevumiem, to darīt pēc 2014. gada 1. jūnija, kad deklarācijas iesniegšana elektroniski, izmantojot VID EDS, pateicoties minētajām izmaiņām, būs vēl vienkāršāka un ērtāka.

Vienlaikus no 2014. gada 1. jūnija visiem tiek ieviesta elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa. Tas nozīmē, ka fiziskās personas (darba ņēmēji, saimnieciskās darbības veicēji) elektroniskajā algas nodokļu grāmatiņā visas nepieciešamās izmaiņas, piemēram, iesniegt paziņojumu par apgādībā esošajām personām, varēs veikt elektroniski, neapmeklējot VID klientu apkalpošanas centru.

VID aicina iedzīvotājus apmeklēt bezmaksas seminārus klientu apkalpošanas centros visā Latvijā par aktuālajiem jautājumiem saistībā ar VID EDS izmantošanu. Aktuālā informācija par VID semināriem pieejama iestādes mājaslapā sadaļā „Semināri nodokļu maksātājiem”.

Plašāka informācija pieejama VID mājaslapā sadaļā „Elektroniskās deklarēšanas sistēma (EDS)” un „Elektroniskā algas nodokļa grāmatiņa”.

Jautājumu vai neskaidrību gadījumā aicinām zvanīt uz VID Informatīvo tālruni 1898, konsultēties ikvienā VID klientu apkalpošanas centrā (kur pieejami arī EDS kioski) vai arī izmantot iespēju „Uzdot jautājumu VID”.

VID sniegtajai informācijai šobrīd ir arī normatīvo aktu pamatojums – 2014. gada 28. maijā „Latvijas Vēstnesī” ir publicēti MK noteikumi Nr. 263 „Kārtība, kādā Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmā tiek identificētas personas, kas iesniedz elektroniskos dokumentus” (<https://www.vestnesis.lv/?menu=doc&id=266465>).

VID Sabiedrisko attiecību daļa

LOPKOPIĀ

MINERĀLVIELU NOZĪME
AITU GANĀMPULKĀ

Aitu ēdināšanas pamatprincipi ir līdzīgi kā citiem atgremotājdzīvniekiem. Taču iegūstamā produkcijas daudzveidība aitkopības nozarē – gaļa, vilna, piens, kažokādas, jēri – nosaka īpašu pilnvērtīgas un vispusīgas ēdināšanas nepieciešamību.

Aitām minerālpiedevas ir nepieciešamas visos gadalaikos. Dzīvnieku organisma funkciju norisēs piedalās ļoti daudz elementu. Svarīgākie ir kalciji, fosfors, magnijs, nātrijs, kobalts un selēns. Aptuveni 99% no organisma kalcija un 80% fosfora atrodas dzīvnieka kaulos un zobos, kas darbojas kā šo minerālvielu rezerve.

Kalciji (Ca) savā darbībā cieši saistīti ar fosforu un D vitamīnu. Ja barības devā trūkst kalcija vai fosfora, ja šie elementi nav pareizā attiecībā vai arī trūkst D vitamīna, nevar notikt normāla kaulaudu veidošanās, un jaunie dzīvnieki saslimst ar rahītu, bet pieaugušie – ar osteomalāciju vai osteoporozī.

Fosfors (P) organismā notiekošajos bioķīmiskajos procesos piedalās plašāk nekā kalciji. Bez skeleta, kurā fosfors kopā ar kalciju veido galveno struktūras daļu, tas ietilpst visu šūnu kodolvielu un citoplazmas sastāvā. Tam ir nozīme arī ogļhidrātu un tauku maiņā. Fosfora trūkums pasliktina barības izmantošanu, tāpēc pazeminās dzīvmasas pieaugums un piena produktivitāte.

Selēnam (Se) ir ļoti nozīmīga loma organisma imūnajā aizsardzībā, kur tas darbojas ciešā sadarbībā ar E vitamīnu. Tāpēc selēna deficīta gadījumā organismā bieži trūkst arī E vitamīna. Tas raksturīgs arī vājiem, nedzīvi dzimušiem jēriem un muskuļu deģenerācijas vai baltmuskuļu slimībai.

Jodam (I) ir svarīga nozīme vairogdziedzera darbībā un hormonu sekrēcijā. Jods ir ļoti svarīgs embrija augšanai un attīstībai, bet tā trūkums aplecinātām aitām var izraisīt abortēšanu vai vārgu jēru dzimšanu.

Kālija (K), **nātrija** (Na) un **hlora** (Cl) fizioloģiskās funkcijas ir kopīgas. Tie piedalās osmotiskā spiediena regulēšanā šūnās, kā arī sārnu un skābju līdzsvara nodrošināšanā šūnu un starpšūnu šķidrumā. Tāpat kālijam liela nozīme ir nervu un muskuļaudu

uzbudināmības procesu uzturēšanā, bet nātrijs ar hloru sekmē gremošanas sulu sekrēciju un sagremošanas procesu normālu norisi kuņģī. Nātrija nepietiekamības gadījumā dzīvnieki zaudē ēstgribu, tiem pasliktinās barības, it īpaši rupjās barības, izmantošanas spējas, samazinās dzīvmasas pieaugums nobarojamiem dzīvniekiem, pasliktinās apaugļošanās.

Magnijs (Mg) kalpo kā struktūrviena kaulaudos un fermentu sistēmās, kā arī piedalās neiromuskulāro kairinājumu pārraidē. Tas arī darbojas kā fosfātu aktivators, piedalās ogļhidrātu maiņā un termoregulācijā. Magnija maiņa organismā cieši saistīta ar kalciju un fosforu.

No mikroelementu grupas svarīgākie un dzīvnieku ēdināšanā normējamie ir dzelzs, cinks, varš, mangāns, selēns, jods un kobalts.

Dzelzs (Fe) organismā nepieciešama hemoglobīna un mioglobīna uzbūvei, tas ietilpst daudzu fermentu sastāvā un piedalās skābekļa vadīšanā organismā. Ja dzelzs trūkst, samazinās hemoglobīna saturs asinīs, un var iestāties anēmija (mazasinība). Ar mazasinību visbiežāk slimo jaunie dzīvnieki – tie slikti aug, nīkuļo, ir uzņēmīgi pret slimībām un, ja dzelzs barībā trūkst ilgstoši, – nobeidzas.

Dzelzs pilnīgākai izmantošanai un hemoglobīna veidošanai nepieciešams varš un kobalts.

Varš (Cu) tāpat kā dzelzs piedalās sarkano asinsķermenīšu veidošanā un to aktivitātes uzturēšanā. Varš ietilpst daudzu šūnu fermentu sastāvā, tas nepieciešams vilnas, matu normālai augšanai un pigmentācijas uzturēšanai. Vara trūkums ir izplatīta parādība ganībās turētiem ganāmpulkiem daudzos pasaules reģionos. To izraisa pārāk mazais vara daudzums barībā vai ganību augos esošās vielas (piemēram, molibdēna vai sulfātu sāļi), kas traucē vara absorbēšanu. Vara trūkums izraisa anēmiju, caureju, vilnas, matu atkrāsošanos, dzīvnieki lēni aug, tiem var attīstīties kaulu slimības, smadzeņu iekaisums ar sekojošiem kustību koordinācijas traucējumiem. Vara trūkumam raksturīgas pazīmes var parādīties arī tad, ja barībā pārāk daudz sēra, molibdēna vai kadmija.

Ganību sezonai ritot pilnā sparā, svarīgi neaizmirst pārbaudīt minerālbarības barotavas

Cinks (Zn) ietilpst vairāku fermentu (insulīna u. c.) sastāvā, sekmē to darbību, regulē ogļhidrātu un kalcija maiņu, ir cieši saistīts ar augšanas un vairošanās procesiem (veicina spermatoģenēzi, gļotādu funkcijas). Cinka trūkuma dēļ aizkavējas augšana (ierobežota olbaltumvielu sintēze), pasliktinās barības izmantošana, parādās reproduktīvo spēju traucējumi (it īpaši vaisliniekiem). Šīs parādības pastiprina kalcija pārpalikums.

Mangāns (Mn) aktivizē ar ogļhidrātu, olbaltumvielu un tauku maiņu saistītos fermentatīvos procesus un ietekmē augšanu un vairošanos.

Ganību sezonai ritot pilnā sparā, svarīgi neaizmirst pārbaudīt minerālbarības barotavas, iztīrīt un papildināt, jo tās ir nepieciešamas gan ziemas, gan vasaras periodā. **LI**

Daiga Baltaņa, LLC Lopkopības nodaļa

LOPKOPIĀ

TIEK RĪKOTI DEMONSTRĒJUMI LOPKOPIĀ UN FERMU DIENAS

Pagājušajā gadā LLKC tika izveidots Lopkopības kompetenču centrs, kas tapis, lai lopkopības nozares teorētiskos atzinumus sasaistītu ar praktisko pieredzi un pielietotu saimniecībās.

Šogad četrpadsmit Latvijas saimniecībās ierīkoti demonstrējumi par aktuālākajām tēmām, kuru galvenais uzdevums ir rast risinājumus produkcijas pašizmaksas samazināšanai. Tas lielākoties attiecas uz lopbarības sagatavošanu, atražošanas rādītāju uzlabošanu, slaucamo govju izmantošanas ilguma palielināšanu, dažādu šķirņu dzīvnieku produktivitātes salīdzinājumu u. c. Demonstrējumi tiek veikti arī aitkopības un kazkopības saimniecībās.

Aprīlī un maijā tika aizvadītas arī pirmās fermu dienas: Riebiņu novada Gribolvas pagasta zemnieku saimniecībā „Upmaļu mājas” demonstrējuma ietvaros par dažādās veģetācijas fāzēs pļautas zāles skābbarības kvalitātes vērtējumu un sagatavošanas tehnoloģijām un Kuldīgas novada Vārmes pagasta saimniecībā „Bētas” par dažādu šķirņu zīdītājgovju teļu augšanas rādītāju salīdzinājumu.

Dalībnieku atsaucība bija liela, un galvenais secinājums bija tas, ka katrā gaļas vai piena liellopu saimniecībā svarīgākais ir rūpēties par labu, pašu audzētu lopbarību. Tāpēc nepieciešams veikt esošo zālāju izvērtēšanu un sagatavot apsaimniekošanas plānu. Atjaunojot vai ierīkojot zālājus, jāpazīnās, kādai vajadzībai tos izmantos, – tikai lopbarības sagatavošanai vai tikai ganīšanai, vai kombinēti. Pamatojoties uz plānoto un izvērtējot augsni, jāizvēlas sēklas materiāls un jāaprēķina izsējas norma. Ieguldot resursus pļavu un ganību veidošanā, jāatceras, ka līdzekļi saimniecībā atgriezīsies piecu līdz desmit gadu laikā. Lai uzlabotu konkurētspēju, liela rūpība un uzmanība jāveltī saimniecībā saražotās lopbarības daudzumam un kvalitātei. Lai gūtu labus rezultātus lopkopībā, katrai dzīvnieku sugai jānodrošina atbilstoši kopšanas, turēšanas un ēdināšanas apstākļi. Par to ir atbildīgs dzīvnieku īpašnieks, kuram šādas zināšanas ir nepieciešamas.

Lai meklētu risinājumu, vispirms jāpazīna problēmas

Stāsta Lopkopības kompetenču centra vadītāja **Anita Siliņa**:

– Pirmās fermu dienas bija plaši apmeklētas. Jāpateicas saimniekiem par atsaucību, interesentiem – par vēlmi piedalīties, kā arī Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēkiem un LLKC konsultantiem par līdzdalību. Šīs fermu dienas un paši demonstrējumi tiešām ļauj savienot zinātni ar praksi, iepazīt konkrētās saimniecības pieredzi, sniedzot saimniekiem vislabākos ieteikumus, ja tie nepieciešami, bet atbraucēji var uzzināt gan konkrētās saimniecības pieredzi, gan zinātnieku un konsultantu viedokli par apsaimniekošanas metožu pielietojumu un to efektivitāti.

Lopkopības kompetenču centra darbības sākumā tika izveidota konsultatīvā padome, kurā darbojas lopkopības, veterinārmedicīnas un augkopības profesionāļi, Latvijas Lauksaimniecības universitātes mācībspēki, lopkopības saimniecību vadītāji un īpašnieki, kā arī LLKC speciālisti – nozares eksperti. Tas bija nepieciešams, lai nozares speciālisti kopīgi vienotos, kurām tēmām veltītus demonstrējumus vajadzētu ierīkot tuvākajā laikā. Pirms aktuālo demonstrējumu tēmu izvēles tika veikti lauksaimnieciskās produkcijas pašiz-

Mūsu mērķis ir aktualizēt problēmas lopkopībā, lai tās varētu risināt zinātnieki, konsultanti un lopkopji

maksas aprēķini, kas norādīja galvenās problēmas mūsu lopkopības nozarē.

– **Kādu ainu konstatējāt veiktās izpētes rezultātā, kādas būtu aktuālākās problēmas mūsu lopkopībā, kurus šie demonstrējumi un fermu dienas varētu palīdzēt risināt?**

– Piemēram, piena lopkopībā aprēķini rāda, ka turēt vairāk govju un vairāk slaukt ir izdevīgāk. Bet neatkarīgi no govju skaita visās saimniecības lielākos izdevumus veido lopbarība. Detalizēta izmaksu pozīciju analīze liecina, ka pašražotais lopbarības apjoms ir neliels, tāpēc tēriņi ir par iepirkto lopbarību. Izmaksas par iepirkto lopbarību uz kilogramu saražotā piena lielai saimniecībai ir gandrīz 14,5 centi, bet 60 līdz 100 govju saimniecībai – 4,5 centi. Taču interesantākais ir tas, ka pašražotās lopbarības izmaksas uz kilogramu saražotā piena neatkarīgi no saimniecības lieluma nekur nav bijušas lielākas par 3 centiem. Daudzām saimniecībām trūkst apgrozāmo līdzekļu, tāpēc visbiežāk tiek ekonomēts uz zālāju rēķina, tie netiek atjaunoti un pienācīgi mēslojami. Taču šāda ekonomija nesniedz pozitīvu efektu. Jo mazāk saimnieks investē rupjās lopbarības sagatavošanā, jo dārgāka ir tās saražošana un lielāka piena kilograma pašizmaksa.

Otra lielākā izmaksu pozīcija ir telišu izaudzēšana un govju produktīvā mūža ilguma uzturēšana. Salīdzinoši liels skaits teļu saimniecībās iet bojā, jo spiesti dzīvot antisaniitāros apstākļos, kā arī – tas notiek saimnieku nezināšanas dēļ. Statistika liecina, ka Latvijā no katrām 100 govīm vidēji iegūst 85 teliņus. Saimnieki lielākoties savas rūpes velta govju – piena devējai, kas nes naudu, bet teliņš daudzkārt tiek atstāts novārtā.

► 7. lpp.

◀ 6. lpp.

Tāpēc mēs vairākās saimniecībās šogad aprēķināsim telišu izaudzēšanas izmaksas, lai būtu priekšstats, kas ir izdevīgāk, – audzēt kvalitatīvas telītes savā ganāmpulkā vai iepirkt ganāmpulka atražošanai. Vidējās telītes izaudzēšanas izmaksas patlaban ir no 1100 līdz 1500 eiro. Mūsu mērķis ir aktualizēt un skaidrot gan šīs, gan citas problēmas, lai tās varētu risināt kopā zinātnieki, konsultanti un lopkopji.

– **Kādas tēmas izraudzītas demonstrējumiem, kuru fermu dienas vēl tikai notiks?**

– Minēšu dažas no tām, bet pilnu informāciju par pasākumiem var atrast LLKC mājaslapā. Piemēram, Latvijas Lauksaimniecības mācību pētījumu saimniecībā „Vecauce” salīdzināsim dažādu asinību Latvijas brūnās un Holšteinas melnraibās šķirnes teļu augšanas un attīstības rādītājus, lai noskaidrotu piemērotāko piena tipa šķirni vietējiem apstākļiem. Saimniecībā „Lejas Palsāni” būs demonstrējums par minerālās barošanas diagnostiku un mēslošanas optimizāciju proteīnzālajos. Savukārt „Kalna Dambrānos” Viesītē salīdzināsim slaucamo govju izmantošanas ilgu-

ma rādītājus saimniecībā izaudzētajiem un iepirktajiem dzīvniekiem, veicot arī veselības stāvokļa pārbaudi. Lubānas pagasta SIA „Hereford Agro” tiks pētīta pilngraudu skābbarības izaudzēšanas un izbarošanas efektivitāte gaļas liellopu saimniecībā nobarojamajiem liellopiem. Stalbes pagasta saimniecībā „Kalmuiža” rīkotā demonstrējuma mērķis ir noskaidrot un uzskatāmi nodemonstrēt, kura no gaļas liellopu turēšanas metodēm ir ekonomiski izdevīgākā – āra apstākļos vai novietnē. **LL**

Dace Millere,

LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

AUGKOPĪBA

LAUKAUGU RAŽAS PROGNOZĒŠANA

Kā jau tas ierasts iepriekšējos gados, maijā tiek uzsākta laukaugu ražas prognozēšana. Tās ietvaros LLKC augkopības speciālisti veic labības un rapša sējumu apsekojumus visā Latvijas teritorijā, tiek izdarīti augu uzskaites un vidējās ražas aprēķini. Maijā apsekotas un prognozes sagatavotas ziemāju labībām – ziemas kviešiem, rudziem, tritikālei un ziemas rapsim. Attēlā redzams prognozēto ražu salīdzinājums pēdējos trīs gados.

Šobrīd vidējā ziemas kviešu raža tiek prognozēta 3,1 t/ha, kas ir pagājušā gada līmenī, tomēr prognozējam, ka šogad ar ziemas kviešiem apsētās platības ir ievērojami mazākas nekā iepriekšējos gados, un līdz ar to mazāka būs arī kopražā. Tas saistīts ar nelabvēlīgajiem apstākļiem ziemošanas laikā, kuru rezultātā liela daļa sējumu aizgāja bojā pilnībā vai arī bija ļoti sliktā stāvoklī un pavasarī tika pārsēti ar vasarāju labībām. Nevajadzēja pārsēt tikai labākos laukus.

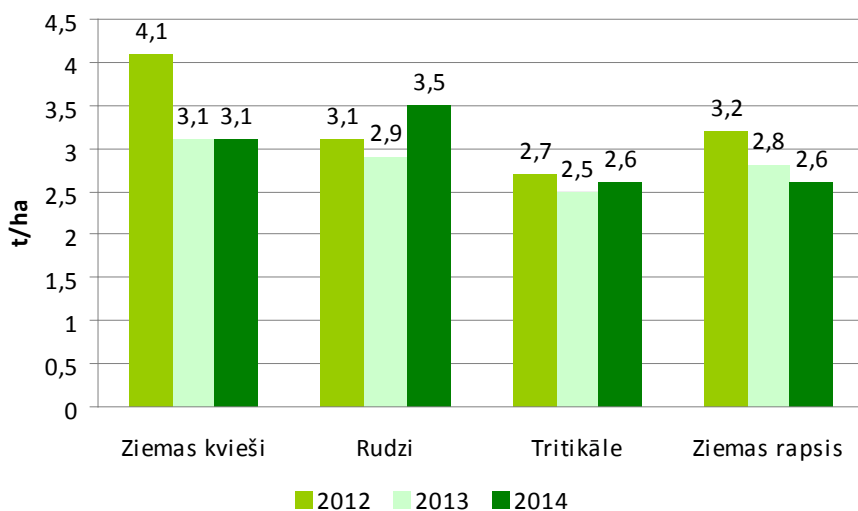
Līdzīga situācija ir arī ar ziemas rapsi – nelabvēlīgo ziemošanas apstākļu rezultātā, lai gan prognozētā raža ir tikai nedaudz zemāka kā 2013. gadā, ziemas rapša platības un kopražā šogad būs būtiski mazākas. Precīzi dati par ziemājiem apsētajām platībām būs pieejami jūlija sākumā, kad Lauku atbalsta dienests būs apkopojis lauksaimnieku iesniegtos platību maksājumu pieteikumus.

Labvēlīgāka situācija ir rudzu sējumos – lielākajai daļai rudzu sējumu ziemas kailsals nav kaitējis, tie izskatās ļoti labi un šobrīd paredzams augsts ražas potenciāls. Ja ziedēšana noritēs veiksmīgi, vidējās ražas pār-

Foto: Ilze Skudra

Ražas prognozēšanu veic LLKC Gulbenes nodaļas konsultante augkopībā Ingrida Šteinberga un LLKC Augkopības nodaļas speciāliste Laura Kirsanova

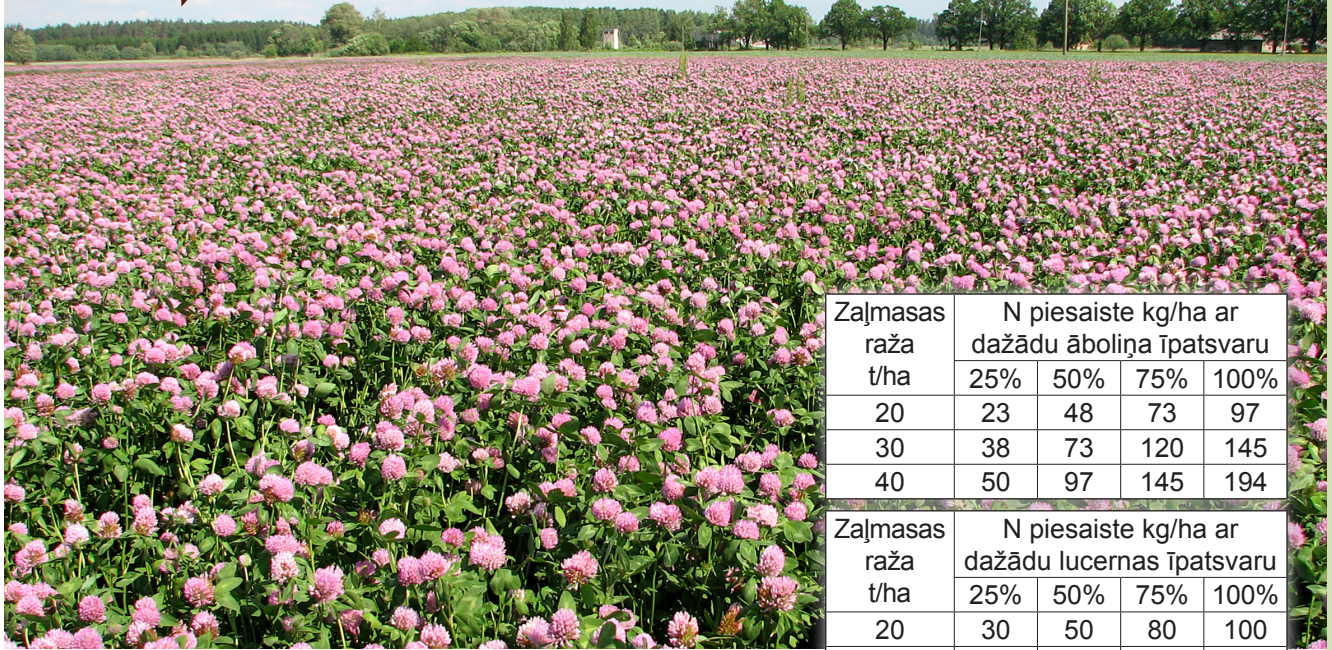
sniogs pēdējo gadu līmeni.

Nākamā ziemāju labību un ziemas ražas prognozēšana tiks veikta jūlijā, bet jūnijā vasarāju labību – vasaras

kviešu, miežu, auzu un vasaras rapša ražas prognozēšana. **LL**

Laura Kirsanova,
LLKC Augkopības nodaļa

AUGKOPIĀ

Zaļmasas raža t/ha	N piesaiste kg/ha ar dažādu āboliņa īpatsvaru			
	25%	50%	75%	100%
20	23	48	73	97
30	38	73	120	145
40	50	97	145	194

Zaļmasas raža t/ha	N piesaiste kg/ha ar dažādu lucernas īpatsvaru			
	25%	50%	75%	100%
20	30	50	80	100
30	40	80	135	150
40	60	100	150	200

ZĀLĀJA MĒSLOŠANA

Lai iekoptu kvalitatīvu zālāju un būtu iespējams iegūt augstas un kvalitatīvas ražas, nepieciešama mēslošana, kas jāveic pārdomāti, vadoties pēc plānotā ražas apjoma, augsnes agroķīmiskajiem rādītājiem un zemeņa botāniskā sastāva.

Galvenie zālājam nepieciešamās barības elementi ir slāpekļs – N, fosfors – P un kālijs – K. Plānojot nepieciešamo mēslojuma daudzumu, jāņem vērā, ka ar vienu tonnu zālāja zaļmasas no augsnes vidēji tiek iznests 5 kg slāpekļa, 1 kg fosfora un 6 kg kālija. Tātad no 1 ha zālāja ar zaļmasas ražu 35 tonnas iznese būs 165 kg – N, 39 kg – P₂O₅ un 203 kg – K₂O. Tas arī ir rādītājs, kas jāņem vērā, plānojot zālāju mēslošanu, tomēr nevar aizmirst, ka nepieciešamais barības elementu daudzums jākorrigē, vadoties pēc augšņu analīžu rezultātiem un zemeņa botāniskā sastāva – tauriņziežu sastāva tajā. Tauriņziežu (āboliņš un lucerna) īpatsvars īpaši nozīmīgs ir nepieciešamā slāpekļa mēslojuma daudzuma aprēķiniem, jo tie ar gumiņbaktēriju palīdzību piesaista gaisā esošo slāpekli, un pārāk lielas minerālā slāpekļa devas var traucēt augšanu.

Slāpekļa mēslojums

Zālaugu apgāde ar bioloģiski saistīto gaisa slāpekli ir ierobežota un

atkarīga no tauriņziežu īpatsvara zelmēnī. Tabulā redzams piesaistītā N daudzums āboliņa/lucernas un stiebrzāļu maisījumā ar dažādu īpatsvaru.

Noteikt tauriņziežu īpatsvaru zelmēnī nav nemaz tik vienkārši. To paveikt precīzāk var palīdzēt projektā „BERAS Implementation” izstrādātā treniņprogramma tauriņziežu īpatsvara noteikšanai „Legume estimation trainer”, kas atrodama mājaslapā www.beras.eu sadaļas „what we do” apakšsadaļā „ERA Guidelines” (<http://beras.eu/what-we-do/era-guidelines/>). Šajā programmā tauriņziežu īpatsvara noteikšanai ir divi attēlu komplekti: viens – aramzemē sēto zālāju („arable forage”) un viens – patstāvīgo pļavu („permanent grassland”) attēlu komplekts. Tajos ir redzami dažādi tauriņziežu un stiebrzāļu maisījumi dažādās augšanas stadijās un tiem atbilstošais tauriņziežu īpatsvars. Datorprogramma pēc nejaušības principa izvēlas kādu no attēliem, un jums jāizvēlas viens no piedāvātajiem atbilstu variantiem, kuros norādīts tauriņziežu īpatsvara diapazons.

Slāpekļa mēslojums būtiski paaugstina ražas, ja augsnē ir maz slāpekļa (mazāk nekā 15 mg kg⁻¹ augsnes nitrātu) vai humusa saturs ir zemāks par 1,5 procentiem. Ja nitrātu līmenis augsnē ir augstāks par 15 mg kg⁻¹ un augsnē ir liels daudzums vajadzīgo *Rhizobium* baktēriju, slāpekļa lieto-

šana pirms sēklu maisījumu sējas, kur dominē tauriņzieži, nedod ekonomisku ražas pieaugumu.

Pamatmēslojumā slāpekļa minerālmēsli jānodrošina, ja paredzēts izsēt sēklu maisījumus ar stiebrzāļu pārsvaru. Nitrātu daudzums produkcijā atkarīgs ne tikai no slāpekļa devas, bet arī no laika perioda starp slāpekļa izsēju un zālaugu novākšanu, tādēļ zālāji jāpļauj ne ātrāk kā 30 dienas pēc vidēju (ap 60 kg ha⁻¹) slāpekļa devu izsējas, bet, lietojot lielākas slāpekļa devas, – pat pēc 40 dienām.

Ja platības paredzētas pļaušanai, apmēram divas trešdaļas no kopējās normas būtu jāizsēj pavasarī veģetācijas perioda sākumā, bet viena trešdaļa vasarā – pēc pirmās zāles nopļaušanas. Šāda mēslošana pēc pirmā pļāvuma veicina spēcīga atāla augšanu, kā arī barības vielu rezervju uzkrāšanos augos, kam ir liela nozīme zālāju labākā pārziemošanā un lielākas ražas iegūšanā nākamajā gadā.

Lai slāpekļa minerālmēsli labāk iedarbotos, tos jācenšas izsēt mitrākā laikā, pirms vai pēc lietus. Ja slāpekļa mēslos izsēj sausā laikā un augsnē ir maz mitruma, tad to iedarbība ir mazāk efektīva.

Fosfora mēslojums

Fosfora mēslojums nepieciešams augu augšanai un attīstībai.

► 9. lpp.

◀ 8. lpp.

Bez tā samazinās zālaugu raža, iznīkst vērtīgās stiebrzāles, ieviešas smilgas un samazinās zālaugu lopbarības vērtība. Fosfora mēslojums nepieciešams gandrīz visu tipu augsnēm, bet visvairāk – kūdras augsnēm.

Kālija mēslojums

Ilggadīgie lauka izmēģinājumi rāda, ka zālājiem lietotajam kālija mēslojumam ir lielāka atdeve nekā slāpekļa un fosfora mēslojumam. Ja kālija trūkst, augstvērtīga zāles raža nemaz neveidojas, lai gan pārējo augu uzturvielu ir pietiekami. Zelmenī drīz vien ieviešas arī sūna. Bagātīgs kālija mēslojums veicina vērtīgo zālaugu saglabāšanos, dod labu zelmeņa ražu. Tomēr jāņem vērā, ka reizē ar bagātīgāku kālija saturu uzkrāšanos augos zāles lopbarībā var veidoties nelabvēlīga minerālvielu attiecība, un mājlopi var ciest no vielmaiņas traucējumiem. Atbilstoši zootehniskajām prasībām kālija (K) saturam zālaugu sausnā nevajadzētu būt virs 3,5–4,0%. Daudz un nevienmērīgi izsēts kālija minerālmēslojums zālājā mājlopiem var izsaukt krampjus. Tāpēc kālija mēslojums jānodod tikai tik, cik tas vajadzīgs noteikta ražas līmeņa ieguvei. Ar kāliju bagātākas ir mālainās augsnes, nabagākas – kūdras augsnes, tāpēc šis mēslojums sevišķi nepieciešams zālājiem kūdras augsnēs. **LL**

Laura Kirsanova,
LLKC Augkopības nodaļa

SAIMNIECĪBAS EKONOMIKA

KOOPERATĪVU SKAITS PALIELINĀS

Kurzemieki šogad kļuvuši vēl par vienu kooperatīvu bagātāki, jo savu darbību sācis kooperatīvs „Kurland Agro”, apvienojot 26 biedrus, kuri nodarbojas ar augļu, ogu un dārzeņu pārstrādi, uzglabāšanu un tirdzniecību.

Kooperatīva vadība norāda, ka vajadzība izveidot šādu kooperatīvu radās jau vismaz pirms pieciem gadiem. Lēmums par tā izveidi tika pieņemts salīdzinoši ilgā laika posmā, jo nebija atbilstošas kandidatūras, kas uzņemtos kooperatīva vadīšanu.

Kāpēc izraudzīts šāds nosaukums? Svarīgi bijis, lai to saprastu arī ārzemieki. „Kurland” – tāpēc, ka te ir Kurzeme, „Agro” – tāpēc, ka pārstāvēta lauksaimniecība.

Izveide sākās ar domubiedru grupas sanākšanu, lai vienotos par darbības virzieniem, pārrunājot reālās iespējas. Pirms tam tika aptaujāti iespējamie sadarbības partneri un potenciālie biedri, kuri vēlējās izveidot šādu kooperatīvu.

Uz dibināšanas sapulci ieradās ap 50 interesentu, bet gatavi iesaistīties kooperatīva dibināšanā bija 26 sapulces dalībnieki. Citi nolēma nogaidīt, jo gribot redzēt, kas tur iznāks.

Kooperatīva pārstāvji norāda, ka īpašu problēmu reģistrācijas procesā nebija, bet viņu ieteikums tiem, kuri vēlas reģistrēt, ir – ielānot vairāk laika, lai precīzi izpildītu likuma noteiktās darbības, it sevišķi dibināšanas līgumā un dibināšanas sapulces protokola noformēšanā, kā arī vēlams izmantot jurista pakalpojumus. Tika atzīts, ka Uzņēmumu reģistrā pieejamā informācija ir pietiekama, bet sva-

rīgs ir speciālista skaidrojums, lai izslēgtu interpretācijas iespējas.

Dokumentus iesniegšanai Uzņēmumu reģistrā „Kurland Agro” dibinātāji sagatavoja kopā ar juristu, lai gan būtu to spējuši arī pašu spēkiem

Visiem jaunizveidotajiem kooperatīviem svarīgs veiksme nosacījums ir vadītāja izvēle. „Kurland Agro” gadījumā dibinātāji izvirzīja kandidātu – Mareku Kuduli, kurš arī piekrita uzņemties šo darbu, bet faktiski vienošanās notika jau pirms sapulces. Tika meklēts ziņošs un profesionāls cilvēks ar pieredzi uzņēmuma vadīšanā un tirdzniecībā, kā arī ar izpratni par lauksaimnieciskās ražošanas procesiem.

Dibināšanas izdevumus sedza paši dibinātāji, bet noteikti būs vajadzīgs ārējais (ES fondu līdzfinansējums, banku aizdevumi) finansējums, jo ar biedru naudām vien nepietiek reālai darbības uzsākšanai.

Pirms kooperatīva dibināšanas tika apspriesti jautājumi gan par veidu, kā sadarboties, gan par produkcijas izvēli, gan par pārstrādes iespējām un jaudu, gan par naudas piesaisti un vadītāja kandidatūru.

Produkciju iepērk gan no kooperatīva biedriem, gan no citiem ražotājiem. Par izejvielu iegādi ir atbildīgs viens cilvēks, kura pārziņā ir arī pārstrādes jautājumi. Piegādātāji parasti ir vieni un tie paši, taču pievienojas arī jauni.

Kooperatīvam šobrīd izdevīgāk produkcijas transportēšanā izmantot ārpakalpojumu, bet uzglabāšana notiek noliktavā pie viena no kooperatīva biedriem, kurš arī ir ražotājs.

▶ 10. lpp.

Kooperatīva „Kurland Agro” dibināšanas sapulce

„Kurland Agro” vadītājs Mareks Kudulis

9. lpp.

Produkcijas realizācija notiek uz sadarbības līgumu pamata ar veikalniem, „HoReCa” partneriem un citiem ražotājiem. Lēmums par sadarbību ar iepriekš nosauktajiem partneriem tika pieņemts jau kādu laiku iepriekš, kad kooperatīva ideja bija tikai „galvās”.

Tirdzniecības kanālu meklēšana ir viens no svarīgākajiem posmiem, un ar to nodarbojas kooperatīva vadītājs, veltot tam vairākas stundas dienā.

Atšķirībā no citām nozarēm potenciālie partneri tiek iepazīstināti ar produktiem. Tas tiek darīts, piedāvājot degustācijas, informējot par produkta īpašībām un norādot uz atšķirībām salīdzinājumā ar konkurējošo produkciju.

Tā kā šim kooperatīvam ir arī pašam sava pārstrāde, kuru organizē ražošanas ceha īpašniece – kooperatīva dalībniece, ir izveidots arī veikals, kurā visi interesenti var iegādāties kooperatīva biedru produkciju.

Kooperatīvs ir uzsācis darbu pie jaunas preču zīmes izstrādes, reklāmas gan pagaidām notiek no „mutes mutē” un degustāciju laikā.

Uz jautājumu par to, vai kooperatīvs izmanto kādas atbalsta programmas, pārstāvji norāda, ka vēl neizmanto, bet domā par to. Svarīga ir papildu pievienotās vērtības radīšana. Katrs atbalsts ir zelta vērts! Sadarbība ar citiem kooperatīviem notiek tikai konsultāciju līmenī. „Kurland Agro” pārstāvji norāda, ka vienmēr pastāv iespējas nozarē ienākt jauniem kooperatīviem: „Bet, jo spēcīgāki būs konkurenti, jo varenākiem būs jāklūst mums!”

„Kurland Agro” ieteikumi, tiem, kuri vēlas sākt darboties kooperatīvā:

- izvērtēt savas spējas un resursus;
- atrast domubiedrus un uzticamus palīgus;
- būt godīgiem un atklātiem;
- izraudzīties mērķi un neatlaidīgi tam sekot.

Maija Lankupa, Durbes novada lauku attīstības konsultante

Linda Siliņa, LLKC ekonomikas konsultante

BRISELES GAITEŅOS

NOTEIKS ZEMĀKAS SVINA NORMAS DĀRŽENOS

ES plāno samazināt zemākās pieļaujamā svina normas pārtikas produktos. Par to sniegta informācija COPA–COGECA un EK darba grupā „Augļi un dārzeņi”, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Zemnieku federācijas (LZF) pārstāve Mārīte Gailīte. Eiropas Komisija paredz samazināt pieļaujamo svina daudzumu pārtikas produktos līdz 0,30 mg/kg lapu krustziežu dzimtas dārzeņos (lapu kāposti, rukola un visi pakčoi, tatsoi, mizuna un tml.), līdz 0,10 mg/kg pārējos dārzeņos, līdz 0,10 mg/kg augļos un līdz 0,20 mg/kg dzērvenēs, upenēs, aronijās un auga *Arbutus unedo* (*strawberry tree*) ogās. Šie grozījumi ir būtiski

arī Latvijai, kur ir daudz skābo augšņu, kas veicina svina uzņemšanu augos, tostarp ražā. Svins augsnē nonāk ne tikai ar izmešiem pie lielceļiem, bet galvenokārt – ar fosforu saturošiem mēslošanas līdzekļiem (piemaisījumu veidā).

SPRIEŽ PAR ILGTSPĒJĪGU ZEMES APSAIMNIEKOŠANU

Par efektīvu zemes apsaimniekošanu ar mērķi iegūt lielākas ražas ar videi draudzīgākām metodēm spriests ikgadējā lauksaimniecības forumā („Forum For Agriculture” – FFA), kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas (LLKA) pārstāve Maija Pontāga.

FFA ir Eiropas zemes īpašnieku organizācijas ELO un lauksaimniecības ķimikāliju ražotāja „Syngenta” iniciatīva, kas aicina kopā daudzus no dažādu sektoru pārstāvjus ar mērķi diskutēt, kā Eiropas lauksaimniecībai vajadzētu attīstīties, ņemot vērā izaicinājumus pārtikas apgādē un vides drošībā. Forumā secināts, ka nepieciešams dot lauksaimniekiem lielāku brīvību un sniegt mazāk direktīvu „no augšas”. Tā vietā jāizmanto ierosinājumi, kas nāk „no apakšas”, ņemot vērā, ka ilgtermiņā visperspektīvākais bizness ir vietējais. Forumā secināts, ka urbanizācija nav ilgtspējīga, jo tās sociālās izmaksas ir daudz lielākas nekā lauku sabiedrībā. Agroekoloģija ir 21. gadsimta zinātne, kas attiecas uz dabu, cilvēka un vides dabisko mijiedarbību. Nepieciešams optimizēt tirdzniecību, izmantojot mazo zem-

nieku apvienošanas kooperatīvos. Kooperācijai starp lauksaimniekiem ir jāpalielinās. Revolucionāru soli šajā jomā spērusi Nīderlande, kur no 2016. gada vairs neatbalstīs atsevišķas saimniecības, bet izmaksās subsīdijas tikai lauksaimnieku grupām. Forumā rosināts mainīt subsīdiju sistēmu pēc būtības, atbalstot to produkcijas veidu ražošanu, kas sabiedrībai ir nepieciešami, nevis maksāt par hektāru, kā tas ir šobrīd. Biedējošs ir fakts, ka 70% lauksaimnieku pensionēsies tuvāko 20 gadu laikā, tādēļ jāveido sistēma, lai jaunie lauksaimnieki spētu būt konkurētspējīgi. Lauksaimniekiem jāzina, ko sniegs nākotne, tikai tad var domāt par intensifikāciju ilgtspējības kontekstā. Jāražo vairāk (tirgum) un labāk (videi). Forumā aicināts pievērsties arī lauksaimniecības biznesa mikroekonomiskajai analīzei, lai vairāk izprastu katra indivīda risku, ieguvumus un zaudējumus. Piemēram, secināts, ka tikai 4–6% no maizes cenas pasaulē tiek samaksāta zemniekam, bet 37% no kviešu cenas sastāda izmantotie mēslošanas līdzekļi. Pārtika jāražo pēc iespējas tuvāk patērētājiem, jo pārtikas zudumi transportēšanas laikā veido ap 20%.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

RĪGAS DIENAS BRISELĒ

Aprīļa beigās Briselē Molenbēkas kanāla svētku ietvaros notika Rīgas pilsētas pašvaldības organizētais tirdziņš un produktu degustācija „Taste Riga. Feel Riga”. Apmeklētājiem degustācijai un iegādei tika piedāvāti tādi produkti kā Trikātas siers, „Smiltenes piena” biezpiena tortes un sieri, dažādu ziedu medus, „Cido” sulas un nektāri, „Nākotnes” gaļas izstrādājumi, kā arī apgleznoti zīda lakati, metālkalumi un lina darinājumi. Tirgotāji bija apmierināti ar produkcijas noietu un lielo vietējo iedzīvotāju un Briselē dzīvojošo latviešu interesi, tika pat izteikta vēlme iegādāties medu interneta veikalā. Nākamais šāda veida tirdziņš tiks rīkots uz Ziemassvētkiem. Šāda veida tirdziņi ir ne tikai labs veids iepazīstināšanai ar jauniem produkcijas veidiem, bet arī iespēja dibināt kontaktus. Biteniekam tika piedāvāts uzsākt tirdzniecību ar medu ar ogu piedevām, to realizējot delikatesu veikalā. **LI**

ES TIRGŪ ĶIPLOKU NETRŪKS

ES ķiplotu audzētājiem šogad nāksies pacīnīties ar Ķīnas kolēģiem, jo ES apstiprināta regula par Ķīnas importa kvotas palielināšanu par 12 tūkstošiem. Tas ziņots COPA–COGECA un EK darba grupā „Augļi un dārzeņi”, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās Latvijas Zemnieku federācijas pārstāve Mārīte Gaiļīte. Šogad arī ES iekšējā tirgū ķiplotu netrūks, jo Spānijā un Itālijā šogad ķiplotu platības ir palielinātas un gaidāms ražas pieaugums. Šīs divas valstis ar ES lēmumu par papildu kvotas piešķiršanu Ķīnai nav apmierinātas. Apzinoties, ka kvotas palielināšana bija politisks lēmums, COPA–COGECA par šo faktu tomēr ir nosūtījusi vēstuli Eiropas Komisijai. **LI**

DISKUTĒ PAR PIENA KVOTAS PĒDĒJO GADU

Lai mazinātu piensaimnieku zaudējumus, ko varētu radīt kvotu pārsniegšana pēdējā kvotas gadā, par risinājumiem to mazināšanā notika diskusija COPA–COGECA Prezidija sanāksmē, kurā kā ekspertes no Latvijas piedalījās Latvijas Zemnieku federācijas pārstāve Agita Hauka un biedrības „Zemnieku saeima” pārstāve Maira Dzelzkalēja. Vērtējot situāciju tirgū, secināts, ka 2013. gadā par 0,7% pieauga piena ražošanas apjomi pasaulē. Liels kāpums bija Jaunzēlandē (vairāk par 5,6%), ASV – par 0,4%. Piena cenas ES sasniedza rekordu – 0,40 eiro/l. Lai gan šogad cenas sāk nedaudz samazināties, joprojām tās ir par 18% augstākas nekā pirms 12 mēnešiem. Pasaulē nav lielu piena produktu uzkrājumu. ES piena produktus eksportē uz Ķīnu, Krieviju un ASV. Vislielākais pieaugums eksportā uz Krieviju bija pagājušā gadā. Ķīna pēdējos 12 mēnešos dubultojsi piena pulvera importu. Eksperti prognozē, ka gada laikā pieprasījums pēc piena produktiem pasaulē pieaugs par 2–2,5%. Vērtējot lopbarības cenas, secināts, ka

nav pamata to kāpumam, jo pavasaris lopbarības gatavošanai bijis labs un arī lopbarību varēs sagatavot kvalitatīvu. Attiecībā uz kvotu režīmu secināts, ka aizvadītajā kvotas gadā desmit ES valstis pārsniegušas tām piešķirto kvotu, tajā skaitā Igaunija. Vairumā ES valstu ir ļoti augstas piena kvotu cenas, pat ņemot vērā to, ka ir sācies pēdējais kvotas gads. Situācijas stabilizēšanai pēdējā kvotas gadā COPA–COGECA Piena darba grupa vienojās par piena kvotas korekciju pēc tauku satura un par kvotas pārsniegšanu iekasētās soda naudas novirzīšanu piena sektoram. COPA–COGECA diskusijas par prasību korigēt kvotu pēc tauku satura vēl turpinās, veicot konsultācijas dalībvalstu starpā. **LI**

Pēc COPA–COGECA ekspertu darba atskaitēm informāciju publicēšanai sagatavoja LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja **Iveta Tomsone**

Ekspertu dalība pasākumā organizēta VLT aktivitātes „Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros. Plašāk ar COPA/COGECA darba grupu ekspertu aktivitātēm iespējams iepazīties Valsts Lauku tīkla mājaslapā http://www.laukutikls.lv/copa_cogeca.

copa * **cogeca**

european farmers

european agri-cooperatives

COPA ir Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja, kas pārstāv lauksaimniekus ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1958. gadā.

COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimniecības kooperācijas komiteja, kas pārstāv kooperatīvu intereses ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1959. gadā.

Kopš 1962. gada **COPA** un **COGECA** apvienoja birojus un kopīgi pārstāv Eiropas lauksaimnieku un kooperatīvu intereses.

PĀRTIKA

PRASĪBAS SEZONAS AUGĻU, DĀRŽEŅU UN OGU TIRGOTĀJIEM

Vasaras sezonā ne viens vien piepelnās, tirgojot kaut ko no sava piemājas dārziņa, daļai cilvēku finansiāls atspaidis ir no ogošanas un sēņošanas gūtā peļņa. Savukārt vēl citi savāko un izaudzēto vēlas pārstrādāt un tikai tad pārdot. Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) Pārtikas uzraudzības departamenta Augu izcelsmes produktu, dzērienu un bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības daļas vecākā eksperte Inese Levane skaidro, kādas normas šāda rūpala veicējiem ir jāievēro.

Nav jāreģistrējas PVD

Cilvēks, kurš vēlas nodarboties ar pašaudzētu augu izcelsmes produktu, piemēram, ogu vai dārzeņu, kā arī savvaļā ievāktu augu un sēņu tirdzniecību nelielos daudzumos, to var darīt, neregistrējoties PVD, un viņam nav jāiegūst kāda īpaša atļauja no PVD, ja atbilstoši nodokļu jomu reglamentējošajiem normatīvajiem aktiem nav jāreģistrē saimnieciskā darbība. Pārdotās produkcijas apjoms nedrīkst pārsniegt Ministru kabineta 2010. gada 1. jūnija noteikumu Nr. 499 „Higiēnas prasības augu izcelsmes produktu primārajai ražošanai un tiešajai piegādei galapatērētājam nelielā apjomā” pielikumā norādīto daudzumu: Augu izcelsmes produktu apjoms, ko produktu ražotājs kalendāra gadā drīkst piegādāt tieši (Pielikums MK .07.2013. noteikumu Nr. 389 redakcijā).

Nr.	Produkta nosaukums	Daudzums (kg)
1.	Lapu dārzeņi	500
2.	Sakņu un kātu dārzeņi	1000
3.	Kartupeļi	1000
4.	Augļi	1000
5.	Pākšaugi	300
6.	Ogas	500
7.	Garšaugi, tai skaitā sīpolloki	1000
8.	Galviņkāposti	1000
9.	Ziedkāposti	800
10.	Brokoļi	200
11.	Ķirbji	1000
12.	Kabači	300
13.	Gurķi	300
14.	Sīpoli	500
15.	Ķiploki	100
16.	Tomāti	300
17.	Cukurkukurūza	500
18.	Savvaļas augļi un ogas	600
19.	Savvaļas rieksti	300
20.	Savvaļas sēnes	600
21.	Savvaļas augi	300

Higiēnas prasības

Lai nodrošinātu, ka produkti ir tīri, kvalitatīvi un droši patērētājam, jāievēro iepriekš minētajos noteikumos noteiktās prasības, kuras godprātīgam sezonas augļu, dārzeņu un ogu tirgotājam nebūs grūti nodrošināt:

- ogas, augļi, rieksti, sēnes un augi jāvēc tīrā iepakojumā un novākšanas, uzglabāšanas un transportēšanas laikā jāpasargā no piesārņojuma;

- iekārtas, konteineri un kastes uz tur tīras un, ja nepieciešams, tās jātīra un jādezinficē;

- jānodrošina kultivēto augu izcelsmes produktu tīrība novākšanas, uzglabāšanas un transportēšanas laikā;

- nedrīkst pieļaut dzīvnieku un kaitēkļu radīto piesārņojumu kultivēto augu izcelsmes produktos to novākšanas, uzglabāšanas un transportēšanas laikā;

- jānodrošina augu aizsardzības līdzekļu un biocīdu pareizs lietošana;

- atkritumi un bīstamās vielas jāuzglabā un ar tiem rīkojas tā, lai nepieļautu kultivēto augu izcelsmes produktu piesārņojumu;

- savvaļas ogas, augļus, riekstus, sēnes un augus aizliegts iegūt teritorijās, kas atrodas tiešā piesārņojuma avota tuvumā, piemēram, aizsargjoslās gar ielām, autoceļiem, dzelzceļiem, visu veidu sanitārajās aizsargjoslās, mežos pilsētu administratīvajā teritorijā, kur tas var radīt pārtikas piesārņojuma risku.

Jāveic gadā tieši piegādāto produktu apjoma (citiem vārdiem sakot, pārdotās produkcijas) uzskaitē, dokumentējot informāciju par produktu nosaukumu, ieguves vietu, realizēto produktu daudzumu kilogramos (dienā un kopā kalendāra gadā), produkta realizācijas datumu un realizācijas vietu, kā arī produktu izplatīšanas vietā jānodrošina uzskaites žurnāls. Žurnāls jāuzrāda PVD inspektoram,

ja, piemēram, tirgū, kurā cilvēks tirgosies, tiks veikta pārbaude.

► 13. lpp.

◀ 12. lpp.

Jāatceras, ka ielu tirdzniecība ir atļauta, ja tirdzniecības dalībnieks ir saņēmis pašvaldības atļauju, un tā atrodas tirdzniecības vietā. Ielu tirdzniecība pieļaujama tikai tajās tirdzniecības vietās, kuras iekārtojusi vai to iekārtošanu saskaņojusi attiecīgā pašvaldība. Tātad – pirms cilvēks sāk tirgoties, viņam ir jāvēršas pašvaldībā, lai noskaidrotu, kur ir pašvaldības atļautās tirdzniecības vietas vai arī pie jau esošu tirdzniecības vietu pārvaldītājiem, lai noskaidrotu, kas nepieciešams, lai arī viņš savu produkciju tur varētu tirgot. Par tirdzniecības atļaujām, kas iegūstamas pašvaldībā un to izmaksām, jājautā pašvaldībai.

PVD ir jāreģistrējas gadījumos, ja:

- produktus nelielos apjomos vēlas tirgot persona, kurai ir jāreģistrē saimnieciskā darbība, piemēram, zemnieku saimniecība;

- plānots nelielos produktu apjomus pārdot pārstrādes uzņēmumam, piemēram, konservēšanas uzņēmumam vai vairumtirdzniecībā;

- produktu daudzums pārsniedz MK noteikumos Nr. 499 norādītos apjomus;

- plānots tirgot pašu neražotus (neaudzētus vai nesavāktus), bet uzpirktus augu izcelsmes produktus;

- plānots augļus, dārzeņus vai sēnes pārstrādāt – žāvēt, sālīt, marinēt. Tas nozīmē, ka gadījumos, kad cilvēks ogas, augļus un dārzeņus ne tikai audzē savā dārzā vai vāc mežā un pārdod, bet arī no tiem kaut ko sāk gatavot un vēlas tālāk tirgot jau pārstrādātus produktus, persona iesaistās pārtikas aprītē, un viņam ir jābūt reģistrētam PVD kā pārtikas aprītē iesaistītam uzņēmumam vai ražošanas uzņēmumam mājas apstākļos, tā saucamajam mājražotājam.

Šāda reģistrācija ir bezmaksas pakalpojums, bet, ja persona izvēlas saņemt arī reģistrācijas apliecību, tad, saskaņā ar PVD cenrādi, tas maksā 1,42 eiro.

Svarīgi zināt mājražotājam!

Mājražotājs savu produkciju drīkst pārdot tikai tieši galapatērētājam tirgū vai tirdzniecības vietās. Ja cilvēks izvēlas produktus pārstrādāt savā virtuvē, viņam ir jāreģistrējas PVD kā mājražotājam un jāievēro visas pārtikas aprītē noteiktās normatīvo aktu prasības, ko ievēro rūpnieciskie ražotāji, tajā skaitā jāiziet medicīniskā apskate, jāapmeklē mācības par pārtikas produktu ražošanas un paškontroles prasībām.

Mājražotājam jāpūlejas, lai telpas, kurās notiks ražošanas process, un pats ražošanas process atbilstu higiēnas prasībām un tiktu nodalīts no mājāsaimniecības darbiem un ēst gatavošanas ģimeinei, lai gatavā produkcija tiktu uzglabāta atbilstošos apstākļos un tai būtu noteikts derīguma termiņš. Mājražotājs, tāpat kā jebkurš ražotājs, ir atbildīgs par gatavās produkcijas nekaitīgumu!

Jāņem vērā, ka uz produkcijas ražošanu hermētiski slēgtos traukos, piemēram, augļu un dārzeņu konserviem,

Izvēloties produktus, vajadzētu tos novērtēt vizuāli – vai tie ir svaigi, ar atbilstošu aromātu

kurus aizvāko ar metāla vāciņiem, attiecas specifiski ierobežojumi. Savukārt uz produktiem, kas fasēti traukos ar plastmasas vāciņiem, šis ierobežojums neattiecas. Tas nozīmē, ka mājražotājs nedrīkst pārdošanai gatavot produktus, kurus vienkārši uzkarsē, ielej burkā un aizvāko ar aizgriezamajiem metāla vāciņiem. Konserviem, kurus piedāvā tirgū hermētiski noslēgtos traukos, tiek piemērotas specifiskas prasības, kas noteiktas Eiropas Parlamenta un Padomes (EK) Regulas Nr. 852/2004 (29.04.2004) par pārtikas produktu higiēnu II pielikuma XI nodaļā „Termiskā apstrāde”. Tur paredzēts, ka visi termiskās apstrādes procesi, ko izmanto, lai pārstrādātu vai turpinātu pārstrādāt nepārstrādātus produktus, ir jāveic, lai panāktu, ka visas produktu partijas tiek apstrādātas noteiktā temperatūrā un nepieļautu produkta piesārņošanu procesa laikā, kā arī ražotājam regulāri jāpārbauda šādi galvenie rādītāji: temperatūra, spiediens, hermetizācija un mikrobioloģija, papildus izmantojot arī automātiskās ierīces. Turklāt izmantotajam konservēšanas procesam jāatbilst starptautiski atzītiem standartiem (piemēram, pasterizēšana, sevišķi augsta temperatūra vai sterilizācija). Kāpēc tā? Ar vienkāršu konservu karsēšanu ūdens vārīšanas temperatūrā nevar iznīcināt sporu veidojošos patogēnos mikroorganismus, piemēram, *Clostri-*

dium botulinum, kas izraisa smagu pārtikas saindēšanos ar botulisma toksīnu, it īpaši pārtikā ar zemu skābuma līmeni, kas atrodas traukā, kas ir hermētiski noslēgts. No pārtikas drošuma viedokļa, tikai sterilizēšana augstā temperatūrā var iznīcināt patogēnos mikroorganismus, un to var sasniegt, karsēšanu veicot paaugstinātā spiedienā.

Sīkāku informāciju par mājražošanu var atrast PVD tīmekļa vietnē www.pvd.gov.lv sadaļā „Iedzīvotājiem un uzņēmējiem>Informācija uzņēmējiem>Pārtikas uzraudzība>Pārtikas produktu ražošana mājas apstākļos”.

Iespējamie sodi likumpārkāpējiem

Gadījumos, kad ir pārkāptas pārtikas aprites prasības, piemēram, produkti tirgoti lielākos apjomos, nekā noteikts noteikumos un šī darbība nav reģistrēta PVD, tirgotāju var sodīt saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 103.³ panta 5. daļā noteikto par pārtikas uzņēmuma iesaistīšanos pārtikas aprītē bez normatīvajos aktos noteiktās pārtikas uzņēmuma reģistrācijas vai paziņošanas par izmaiņām uzņēmuma darbībā, uzliekot naudas sodu, konfiscējot pārtiku vai arī bez tās konfiskācijas. Gadījumos, kad cilvēks, piemēram, pārstrādā augļus un dārzeņus un tos tirgo bez uzņēmuma reģistrēšanas PVD, sauc par nelegālu iesaistīšanos pārtikas aprītē.

Raugoties ar klienta acīm

Jāņem vērā, ka saskaņā ar likumdošanas prasībām par izplatītās pārtikas kvalitāti un nekaitīgumu ir atbildīgs pats pārtikas uzņēmums. PVD veic regulāras pārtikas uzņēmumu pārbaudes, kuru laikā pārlicinās, kā uzņēmums nodrošina savas produkcijas kvalitāti un nekaitīgumu. Neviena kontroles institūcija nespēs izstaigāt līdz katram augu audzētājam vai vācējam, tāpēc atliek pajauties uz augu tirgotāju godprātību. Izvēloties produktus, vajadzētu tos novērtēt vizuāli – vai tie ir svaigi, tīri, ar atbilstošu aromātu, bez piemaisījumiem, zemes, kaitēkļiem un to grauzumiem. Nevajadzētu kautrēties izjautāt pārdevēju un noskaidrot, kurā vietā tie ievākti. Lai gan tā ir subjektīva informācija, vajadzētu novērtēt arī pārdevēju, vai tā izskats, tirdzniecības vieta, produktu piedāvāšanas veids un informācija par produktu ļauj uzticēties un iegādāties viņa piedāvāto produktu.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2014. GADA JŪLIJĀ

Tempiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

	Termiņš	Jūnijs							Jūlijs							Augusts				
		1	2	9	15	16	20	22	30	1	3	9	15	20	22	25	30	1	3	
Pārejas posma valsts atbalsts	Pārejas posma valsts atbalsts par zīdītājgovīm																			
	Īpašais atbalsts cietes kartupeļu kvalitātes uzlabošanai																			
	Pārejas posma valsts atbalsts par aitu mātēm																			
Agrovīdes maksājumi	Īpašais atbalsts lopbarības augu sēkļu un sēklas kartupeļu kvalitātes uzlabošanai																			
	Lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko resursu saglabāšana																			
Eiropas Zivsaimniecības fonda atbalsta pasākumi	Investīcijas zvejas kuģu ierīcēs un zvejas rīku selektivitāte																			
	Par vaislai ataudzējamās aitas un teļa (no viena līdz 1,5 gadu vecumam) ģenētiskās kvalitātes novērtēšanu *																			
Nacionālās substīdijas	Netradicionālās nozares																			
	Apdrošināšanas polišu iegāde																			
	Atbalsts dalībai pārtikas kvalitātes shēmās																			
	Atbalsts nacionālās pārtikas kvalitātes shēmai																			
Grāmatvedība un nodokļi	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)																			
	Mikrouzņēmumu nodoklis																			
	Darījumu kvītis																			
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis																			

LAUKU ATTĪSTĪBA

JA VĒLIES SĀKT UZŅĒMĒJDARBĪBU

Uzņēmējdarbības uzsākšana vienmēr ir sarežģīta un dažādu neskaidru jautājumu pilna procedūra, vienalga – vai to dara jauniešs vai cilvēks ar garāku mūža gājumu. Ir jāapsver biznesa ideja, jāizvērtē, vai tā būs dzīvotspējīga, jāuzzina tik daudz gan par uzņēmuma reģistrēšanas juridiskajiem aspektiem, gan izmaksām, gan konkurentiem, gan grāmatvedību un nodokļiem, gan ir vēl tik daudz citu šķietamu sīkumu, kas patiesībā ir ļoti nozīmīgi. Visbeidzot potenciālais uzņēmējs, kurš visu grib izdarīt pēc labākās sirdsapziņas, nobīstas no tā vien, ka nezina, no kura gala visu sākt.

Informācija par ideju ģenerēšanu un uzņēmējdarbības uzsākšanu ir ļoti plaši pieejama, bet dažkārt pietrūkst vien kāda, kurš palīdz visu sistematizēt, un, kā tautā saka, „salikti pa plauktiņiem”.

Ja ir dzimusi biznesa ideja vai tikai radusies vēlme uzsākt uzņēmējdarbību lauku teritorijā, katrs topošais uzņēmējs var doties pie sev tuvākā LLKC novada lauku attīstības konsultanta (Latvijā kopumā ir pieejama 133 šādu speciālistu palīdzība) vai uzņēmējdarbības konsultanta (atrodami katrā LLKC birojā bijušo rajonu

centros). Ar viņiem iespējams pārrunāt ar biznesa ideju saistītos jautājumus. Klients ar konsultantu kopā var izmantot arī LLKC sagatavoto anketas formā veidoto palīgmateriālu, kas sastāv no vairākām sadaļām: klientam piemērotākais uzņēmējdarbības veids, gatavība uzņemties risku, produkcija

un izvērtēt, vai plānotā ideja ir ekonomiski pamatota.

Saruna ar konsultantu jau sākumā palīdzēs apzināties konkrētās uzņēmējdarbības nozares izvēles piemērotību un paša uzņēmēja trūkumus, kā arī pievērsīs uzmanību riskiem un aspektiem, kas būtu jāuzlabo, tādējādi pēc tam atvieglot uzņēmuma darbības uzsākšanu.

Ja sarunas rezultātā klients pārliecinās, ka viņš tiešām vēlas nodarboties ar uzņēmējdarbību un dibināt uzņēmumu, tad uzņēmējdarbības konsultants ir tas cilvēks, kurš palīdzēs gan noskaidrot kontrolējošo iestāžu prasības, gan sagatavot nepieciešamos dokumentus iesniegšanai Uzņēmumu reģistrā un citās institūcijās, gan arī nepieciešamības gadījumā izstrādās biznesa plānu un sniegs padomu, kur vērsties papildu finansējuma piesaistīšanai.

Ja vēlies uzsākt uzņēmējdarbību, atceries, ka pasaulē nebūt netrūkst iespēju – patiesībā to ir pārpārēm! Cilvēkiem ir tik daudz vajadzību, kas vēl nav apmierinātas. Ja kaut ko darām kompetenti un ar iedvesmu, mums ir visas iespējas gūt panākumus! **!!**

Inita Krivašonoka, LLKC Lauku attīstības nodaļas vadītājas pienākumu izpildītāja

Ja kaut ko darām kompetenti un ar iedvesmu, mums ir visas iespējas gūt panākumus!

un tās noieta tirgi, sadarbības partneri un konkurenti, resursu analīze, vienkāršots ekonomiskais izvērtējums. Atbildot uz šiem jautājumiem, klientam būs iespējams nopietnāk padomāt par to, vai viņam ir viegli strādāt ar cilvēkiem, vai tomēr piemērotāks būtu uzņēmējdarbības veids, kurš nav balsīts, piemēram, uz klientu apkalpošanu. Kā arī – saprast to, kādi resursi, izglītība un prasmes nepieciešamas,

MĀJRAŽOŠANA

VAJAG TIKAI UZDROŠINĀTIES

Santa Melece Alūksnes novadā ar mājražošanu sāka nodarboties 2011. gadā, veicot augu izcelsmes produktu pārstrādi mājas apstākļos. Izmantotā produkcija ir augi un cukurs, bet gatavā produkcija – zāļu tējas un augu sīrupi.

Santa atzīst, ka mājražošanas reģistrēšana problēmas nav sagādājusi, tikai sākotnēji katram pašam jābūt skaidrai nojausmai par to, ko ražot un kur produkciju realizēt. Ja cilvēks pats izrāda interesi par veiksmīgu sadarbību ar reģistrācijas un kontrolējošām iestādēm, viss notiek veiksmīgi, tikai aktīvi jājauc, ja radušās neskaidrības, jāseko jaunumiem iestāžu mājaslapās.

Ražošana

– **Kādu tehnoloģisko ražošanas procesu un izejvielas izmantojat?**

Santa Melece: – Tējām, protams, nepieciešama augu ievākšana, kaltēšana un fasēšana. Ražojot sīrupus, vis-

pirms augi jāsamalcina, jāvāra sīrups un pēc tam jāfasē. Izejvielas tiek ievāktas gan dabā, savvaļā, gan audzētas dārzā. Jāpērk cukurs, citroni un ingvers.

– **Kā apgūvat šīs prasmes un zināšanas?**

– Pašmācības ceļā. Taču jaunas idejas esmu guvusi, apmeklējot Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra rīkotās apmācības un pieredzes apmaiņas braucienus.

– **Kas sastāda ražoto produktu receptūru un procesa aprakstus?**

– Ražoto produktu receptūru, procesa aprakstus un citu informāciju meklēju speciālajā literatūrā, bet pielāgoju to savām iecerēm.

– **Cik daudz laika tiek patērēts produkta saražošanai?**

– Sīrupu gatavošana aizņem no trim stundām līdz četrām diennaktīm. Tēju ražošana prasa apmēram trīs nedēļas.

– **Vai tā ir jūsu pamatnodarbošanās?**

– Nē, nav pamatprofesija, jo to iespē-

jams apvienot ar darbu. Esmu pedagogs Ilzenes pamatskolā, Alūksnes novadā.

– **Kā izdodas izpildīt dažādu kontrolējošo institūciju prasības?**

– Ja strādā godprātīgi, tad nerodas nekādas problēmas ar minētajām institūcijām.

– **Kā tiek uzglabāta saražotā produkcija?**

– Tējas tiek turētas sausā vietā, bet sīrupi – istabas temperatūrā.

Uzskaitē

– **Kas jāņem vērā grāmatvedības un ražošanas uzskaitē, nodarbojoties ar mājražošanu?**

– Jāuzglabā kvītis, čeki, jāveic to reģistrācija. Jāveic ieraksti izejvielu un sastāvdaļu izsekojamības žurnālā, paškontroles sistēmas procedūras un ieraksti ieņēmumu un izdevumu žurnālā. Jāatskaitās Valsts ieņēmumu dienestam par izlietotajām kvītīm.

▶ 16. lpp.

◀ 15. lpp.

Jāiesniedz deklarācija par aizvādīto gadu.

– **Kādi pieraksti jāveic, lai nodrošinātu produkta izsekojamību un citas pārtikas drošības prasības?**

– Jāveic produktu paraugu vērdošana, nosakot derīguma termiņu.

Noietu tirgus un pārdošana

– **Kā reklamējat savu produkciju?**

– Ir izveidots savs logo, bet reklamēšana pagaidām notiek ar paziņu starpniecību. Netiek izmantots individuāli veidots iepakojums, iegādājot to interneta veikalos, kur pieejams plašs piedāvājumu klāsts.

– **Kur tiek realizēta sarāžotā produkcija?**

– Lielākoties tirgos, kur nogādāju preces ar personīgo auto. Vienreiz gadā braucu arī uz tirgu Rīgā, dažkārt uz Limbažiem. Protams, pastāv iespēja tējas un sīrupus iegādāties tieši saimniecībā. Taču šajā gadījumā izdevīgāk realizēt produkciju ir izbraukumā, un tas nesagādā arī nekādus apgrūtinājumus. Par gaidāmajiem tirdziņiem informāciju iegūstu, sekojot dažādiem avotiem.

Attīstība

– **Ar cik lieliem ieguldījumiem jāreķinās, lai uzsāktu mājražošanu? Vai izmantojāt kredīt līdzekļus?**

– Uzsākt varēju ar aptuveni 200 latu lieliem ieguldījumiem, jo nebija nepieciešams telpu remonts, tāpēc arī neizmantoju kredīt līdzekļus vai citas atbalsta programmas.

– **Vai plānojat attīstīt ražošanu?**

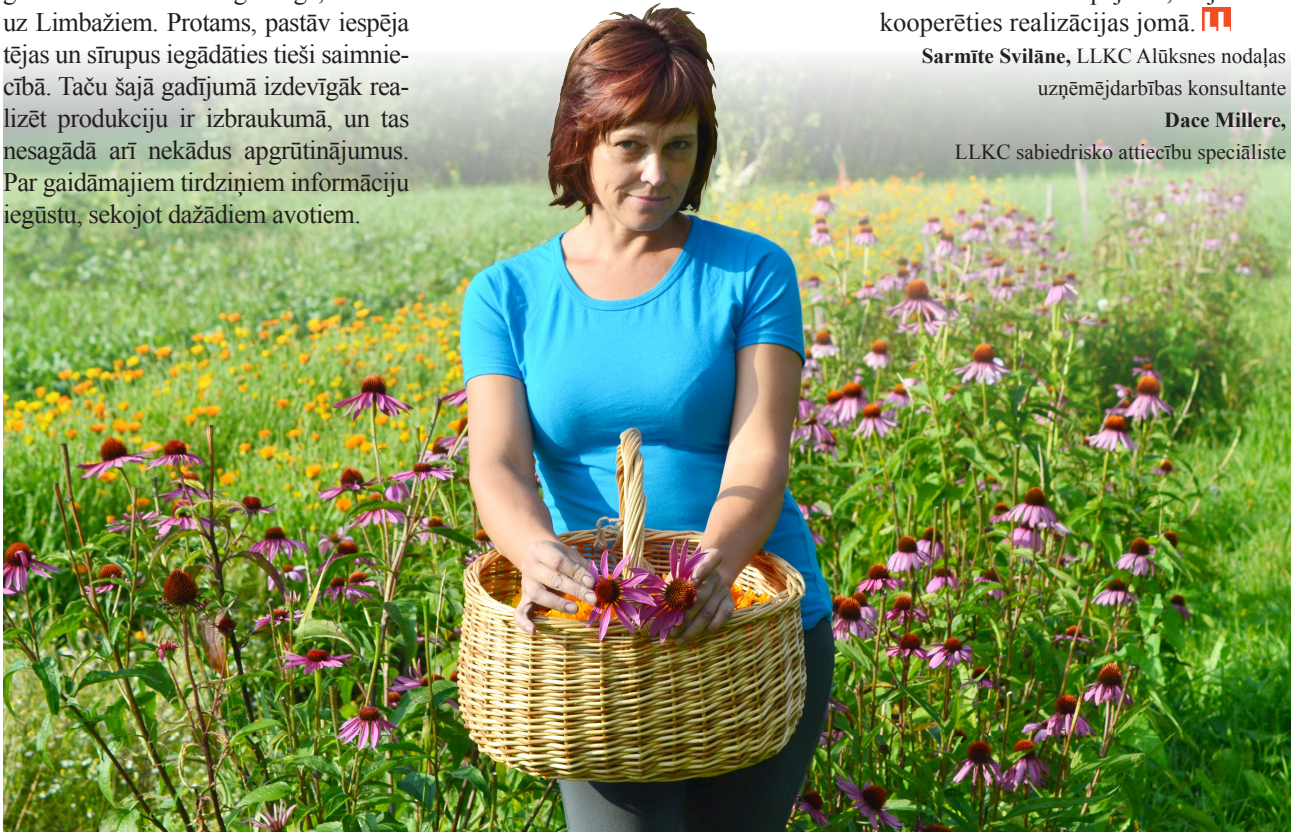
– Domāju turpināt strādāt tāpat, nepalielinot ražošanas apjomu, jo tad būtu nepieciešami papildspēki.

– **Ko jūs ieteiktu jaunajiem, topošajiem mājražotājiem?**

– Dažkārt cilvēks baidās no nezināmā, bet ne – no šķietami neizdarāmā. Vajag tikai uzdrošināties, un viss izdosies! Ja tas iespējams, vajadzētu kooperēties realizācijas jomā. **■**

Sarmīte Svilāne, LLKC Alūksnes nodaļas
uzņēmējdarbības konsultante

Dace Millere,
LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa" Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa".

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Lauku Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220
Izdevumā M. Sirvides, D. Arbidāna, I. Skudras,
LLKC arhīva un publicitātes foto

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, [laukutikls@llkc.lv](http://laukutikls.lv)

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

